

Відгук
офіційного опонента
кандидата філологічних наук, доцента,
завідувача кафедри української літератури
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
Поляруш Ніни Степанівни
про дисертацію Дячок Світлани Олександрівни
«Інтертекст у поезії Ліни Костенко»,
подану на здобуття
наукового ступеня кандидата філологічних наук
зі спеціальності 10.01.01 – українська література

Упродовж останніх десятиліть у сучасному літературознавстві особливої актуальності набули студії, пов'язані з процесами текстотворення та текстосприймання крізь призму інтертекстуальності та діалогу дискурсів.

Провідний вектор наукових пошуків у царині інтертекстуальності здебільшого спрямований на дослідження інтертекстуальних стратегій в залежності від задуму, концепції, жанрової природи твору, специфіки образних ресурсів та ін. Дослідження С. О. Дячок логічно вписується у цю наукову дискусію й належно оприявнює нові підходи до вивчення проблемних явищ. Дисертантка вперше в українському літературознавстві репрезентує системне дослідження інтертекстуальності, її моделей у ліриці та ліро-епосі Ліни Костенко. Цінним та доречним видається й уточнення окремих літературознавчих термінів, пов'язаних з інтертекстуальністю. При цьому варто зазначити, що рецензоване дослідження не нав'язує як єдино прийнятий погляд автора, а спонукає до роздумів та дискусій.

Дослідження джерел, семантики та провідних художньо-естетичних функцій інтертексту в поезії Ліни Костенко Світлана Олександрівна здійснила шляхом текстуального аналізу як найбільш відомих і досліджених творів поетеси, так і значного масиву текстів, що не стали чільним предметом осмислення літературознавцями.

Отже, сам предмет дослідження, визначений дисертанткою, зумовлює актуальність і новизну дослідження.

Структура дисертаційної студії чітка, логічна й добре відбиває авторський підхід до досліджуваних явищ. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів (із відповідними підрозділами) та списку використаних джерел, що нараховує 187 найменувань, включаючи джерела іноземними мовами. Будова роботи обумовлена метою та завданнями дослідження. Кожен із розділів уміщує відповідні до змісту узагальнення.

У вступній частині констатовано ступінь актуальності роботи, наукову новизну, визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, осмислено методологічні орієнтири, сподівані практичні результати, наголошено на відповідності дисертації плану комплексної науково-дослідної роботи кафедри української літератури і компаративістики і кафедри світової літератури Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка «Типологія ідентичності у художньому критичному дискурсах».

Наукова студія С. О. Дячок оперта на праці відомих українських та зарубіжних істориків та теоретиків літератури. Відповідно до проблематики, дослідження відкривається теоретичним розділом, що має назву «Інтертекстуальність як об'єкт дослідження літературознавства». У підрозділі 1.1 дисертанткою зроблено спробу дослідити варіативність інтерпретації поняття «інтертекстуальності» як специфічного виміру існування сучасної літератури, зважаючи на функціонування художнього твору в системі культури.

Детально розглядаючи два головні підходи до поняття інтертекстуальності; – перший, співвідносний з постструктуралістськими теоріями Ю. Крістевої, Р. Барта та ін., другий – «вузький», відповідно до якого про інтертекстуальні зв'язки варто говорити лише там, де текст має безпосередньо виражені посилання на інші тексти (за концепцією Ж. Женетта, Н. Фатеевої та ін.), авторка роботи виразно заявляє про власну дослідницьку концепцію: об'єднати найбільш продуктивні підходи.

У підрозділі 1.2 «Міжтекстові зв'язки і стратегії оновлення поетичної парадигми у творчості поетів-шістдесятників» помітним є

намагання С.О.Дячок обґрунтувати застосування концепції інтертекстуальності до творчості поетів-шістдесятників, у контексті якої розпочинала Ліна Костенко. На думку дослідниці, це, насамперед, «прагнення шістдесятників подолати інертність і заангажованість творчого мислення, глибока обізнаність з вершинними здобутками світової літератури, а також особливості того світового й вітчизняного соціокультурного контексту, в якому випало творити цим самобутнім митцям. Вартує уваги розгорнута думка про те, що Ліна Костенко, залишаючись на позиціях традиціоналізму, творчо вписалась у стратегії постмодерністів у використанні ідейно-естетичного потенціалу інтертекстуальності.

У другому розділі **«Джерела, семантика та функції інтертексту в поезії Ліни Костенко»** ґрунтовно розкрито головні джерела, семантику та функції інтертексту в поезії Ліни Костенко. Увага дисертантки зосереджена на інтертекстуальності як прикметній рисі поетичного мислення Ліни Костенко, її особливій увазі до «окультуреного, писемного слова, сприйняття історії крізь призму матеріальної і духовної культури».

У підрозділі 2.2 увага дисертантки сфокусована на тому, аби переконливо й аргументовано розкрити розмаїття форм інтертекстуальності: алюзії, ремінісценції, цитати, паратекстуальні явища; переказ змісту «чужого» тексту.

У третьому розділі, що має назву **«Інтертекстуальні стратегії оприявлення історіософських та культурологічних мотивів поезії Ліни Костенко»** розкрито наслідки інтертекстуальності як «способу, яким текст прочитує історію і вписується до неї» (за І. Ільїним). Здійснивши ряд цікавих спостережень над художніми текстами поетеси, дисертантка шляхом дослідницького пошуку приходять до висновків про інтертекстуальне поле творів Ліни Костенко, наповнене цитатами, алюзіями, стилізацією, використаними епіграфами, переосмисленими сюжетами, мотивами, образами, що підтверджує інтертекстуальний зв'язок із парадигмою минулого

і майбутнього, доволі широким літературним контекстом від давнини до сучасності.

У цілому деталізовані й виважені аргументи дають право дослідниці зробити висновок про те, що інтертекстуальність поезії Ліни Костенко є потужним засобом утвердження самобутності української культури в колі інших світових культур.

Загальні висновки, що підсумовують дослідження, науково достовірні, логічні, акумулюють у собі основні ідеї роботи та відбивають її зміст.

Отже, дисертаційну роботу Світлани Олександрівни Дячок «Інтертекст у поезії Ліни Костенко» слід визнати самостійним та оригінальним дослідженням, якому притаманна наукова новизна. Опрацювавши значний за обсягом і вдало систематизований матеріал, залучивши літературний контекст, авторка роботи, послуговуючись різними літературознавчими методами (порівняльно-історичним, герменевтичним, інтертекстуальним, біографічним та ін.) досягла визначеної нею мети: виявити основні джерела, специфіку семантизації та провідні ідейно-естетичні функції інтертексту в поезії Ліни Костенко.

Основні положення й результати дисертації викладено у 14 одноосібних публікаціях, із яких 5 – у фахових виданнях України, 1 – зарубіжна публікація. Усі статті вичерпно відображають порушену проблему, належно аргументовані. Основні положення дослідження апробовано в ході науково-практичних конференцій різних рівнів. Автореферат повною мірою розкриває її зміст.

Основні результати дослідження мають теоретичне і практичне значення і можуть бути використані при підготовці лекцій, курсових, бакалаврських і магістерських робіт, читанні спецкурсів і спецсемініарів, присвячених творчості Ліни Костенко.

Віддаючи належне науковій сумлінності С. О. Дячок, яка здійснила цілком самостійний крок у дослідженні заявленої нею проблеми, слід, однак,

